

Δύσκολη η ανάκαμψη αν δεν αλλάξει η οικονομική πολιτική

Πέντε επιφανείς οικονομολόγοι κάνουν τις προβλέψεις τους για την πορεία της ελληνικής οικονομίας το επόμενο έτος

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΥΛΙΑ**
d.christoulas@realnews.gr

Σε κατάσταση αβεβαιότητας θα βρισκείται η ελληνική οικονομία και το 2015, με τα βασικά δημοσιονομικά μεγέθη να κινούνται σε λεπτές ισορροπίες, χωρίς εμφανή προοπτική εξόδου από την κρίση, αν δεν αλλάξει το μείγμα της ασκούμενης πολιτικής. Η αστάθεια του πολιτικού περιβάλλοντος, οι δεσμεύσεις έναντι των πιστωτών, το υψηλό δημόσιο χρέος, η έλλει-

ψη αναπτυξιακού σχεδίου και η διαφαινόμενη ύφεση της Ευρώπης αποτελούν τα κύρια συστατικά των επισφαλειών που καταγράφονται στον ορίζοντα της ελληνικής οικονομίας. Αυτό είναι το βασικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν πέντε επιφανείς καθηγητές πανεπιστημίων στο ερώτημα που τους έθεσε η Realnews για την πορεία της οικονομίας το επόμενο έτος.

© **Διονύσιος Χιόνις**
Καθηγητής Οικονομικών στο
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Επισφαλείς οι προβλέψεις

■ **ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ** επισφαλείς είναι οι προβλέψεις για την ανάπτυξη του επόμενου έτους. Νομίζω ότι η σπουδή να υιοθετήσουμε τις προβλέψεις που κάνουν λόγο για 2,9% ανάπτυξη του ΑΕΠ εκφράζει περισσότερο ευχή παρά την πραγματικότητα. Ουσιαστικοί προσδιοριστικοί παράγοντες της ανάπτυξης, όπως το κλίμα της αβεβαιότητας στην ελληνική οικονομία, οι εξελίξεις σχετικά με τα «κόκκινα» δάνεια, τα έσοδα από τον τουρισμό, ακόμα και η κάλυψη του χρηματοδοτικού και δημοσιονομικού κενού, δεν επιτρέπουν ασφαλείς προβλέψεις. Πολύ περισσότερο όταν ακόμα δεν έχουν ξεκινήσει οι συ-

ζητήσεις για τη βιωσιμότητα του χρέους.

Η ελληνική οικονομία φαίνεται ότι έχει περιέλθει σε μία παγίδα ρευστότητας με έναν ισχυρό και παρατεταμένο αποπληθωρισμό. Τη διαπίστωση αυτή πρέπει να την αξιολογήσουμε σε συνδυασμό με τα στοιχεία για την εξέλιξη των επενδύσεων, των εξαγωγών, της ζήτησης, αλλά και του θνησιγενούς δευτερογενούς τομέα όπου η βιομηχανική παραγωγή μειώνεται κάθε μήνα. Δανείζομαι ορισμένα στοιχεία από την Έκθεση του Γραφείου του Προϋπολογισμού της Βουλής, σύμφωνα με την οποία ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου το 2013 ανέρχεται στο 13% του ΑΕΠ όταν το 2007 ανήρχετο στο 26,7% και οι εξαγωγές του 2013 είναι μικρότερες από αυτές του 2008. Επομένως το λογικό είναι να υποθέσουμε ότι το πιο πιθανό είναι πως η ελληνική οικονομία θα βρίσκεται παγιδευμένη σε μια παρατεταμένη διαδικασία, η οποία χαρακτηρίζεται από τελμάτωση των αναπτυξιακών ρυθμών, αποπληθωρισμό, αρνητικά επιτόκια, χαμηλή ενεργό ζήτηση.

Η ανάπτυξη δεν είναι μια αυτόνομη διαδικασία που συμβαίνει αυτόματα κάθε φορά που μια μεγάλη κρίση πλήττει μια οικονομία. Όσο ο παραγωγικός μετασχηματισμός, οι πολιτικές για την αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας παραμερίζονται από την οικονομική πολιτική και παραμένουμε προσπλωμένοι αποκλειστικά στη δημοσιονομική προσαρμογή, οι ρυθμοί ανάπτυξης θα παραμένουν καθηλωμένοι.

© **Σπύρος Λαπατούρας**
Επίκουρος καθηγητής
Πανεπιστημίου Κρήτης

Απαιτούνται αλλαγές

■ **Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ** οικονομία είναι σε φάση σταθεροποίησης και εκτιμάται ότι το 2015 θα μεγεθυνθεί. Ωστόσο, οποιαδήποτε εκτίμηση για την πορεία της ελληνικής οικονομίας για το 2015 υπόκειται στις εγκύριες πολιτικές εξελίξεις. Αν δεν γίνουν εκλογές, η παρατεταμένη προεκλογική περίοδος που θα προκύψει θα επιφέρει δυσμενείς επιπτώσεις. Οι διαφαινόμενες εκλογές ανεξαρτήτως έκβασης, δεν θα επηρεάσουν ουσιαστικά την εικόνα για το 2015. Σε περίπτωση «επανεκλογής» της τρέχουσας οικονομικής πολιτικής, το 2015 θα είναι έτος σταθεροποίησης και μεγέθυνσης. Ωστόσο, το βασικότερο αποτέλεσμα θα είναι η σταθεροποίηση των χαμηλών μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών προοπτικών, λόγω κυρίως των εμπεδωμένων θεσμών οι οποίοι διευρύνουν τις κοινωνικές ανισότητες και αποτελούν πηγή προσόδων για τις ανώτερες, κυρίως, κοινωνικά τάξεις. Ο σχηματισμός κυ-

βέρνησης από την αξιωματική αντιπολίτευση δεν θα αλλάξει τις τάσεις σταθεροποίησης και μεγέθυνσης. Μετά μία περίοδο αναταραχής - η οποία δεν θα αφορά ούτε τη συμμετοχή στην ευρωζώνη, ούτε τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος - οι προσδοκίες θα επαναστοιχηθούν και η μεγέθυνση θα κινηθεί γύρω από την εκτιμώμενη. Η μεγάλη πρόκληση για το 2015 θα είναι η οργάνωση των μακροπρόθεσμων προοπτικών βιώσιμης ανάπτυξης και η πορεία επανένταξης στα ευρωπαϊκά πρότυπα. Οι μεταρρυθμιστικές τομές, στη λειτουργία της κοινωνίας, οι οποίες αναστρέφουν την «υποτίμηση του ανθρώπινου κεφαλαίου», αναδιοργανώνουν τη δημόσια διοίκηση, εμποδώνουν την κοινωνική δικαιοσύνη και τη συμπερίληψη όλων στην κοινωνία - και όχι μόνο του 1/2. Για αυτές τις κατευθύνσεις απαιτείται άλλη πολιτική από την τρέχουσα.

© **Λεωντίνος Θαλασσινός**
Καθηγητής του Τμήματος Ναυπηγικών
Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά

Ασφυκτικές οι δεσμεύσεις

■ **ΜΑΛΛΟΝ** αρνητικές είναι οι προβλέψεις το 2015 για τη χώρα μας ιδιαίτερα μετά τις τελευταίες εξελίξεις στην εκλογή του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας, που διαμορφώνουν ένα ασταθές περιβάλλον στους πρώτους μήνες του νέου έτους. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την αναιμική αύξηση του ΑΕΠ της ευρωζώνης, που δεν προβλέπεται να ξεπεράσει το 1%, και της παγκόσμιας οικονομίας που δεν θα ξεπεράσει το 3,5%, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΟΟΣΑ, καθιστούν το εγχείρημα της ανάπτυξης ιδιαίτερα δύσκολο, αν όχι απίθανο.

Η επιτήρηση της οικονομίας από τους δανειστές της χώρας αναμένεται να είναι ακόμα πιο αυστηρή όσο πλησιάζει το τέλος του προγράμματος και οι επιπλέον δεσμεύσεις, χωρίς να είναι απαραίτητα ορατές στην κοινωνία, ιδιαίτερα ασφυκτικές. Παρά το γεγονός ότι η οικονομία άρχισε να παρουσιάζει σημάδια ανάκαμψης, όχι απαραίτητα υγιούς, οι αβεβαιότητες οι καθυστερήσεις και οι πολιτικοί διαξιφισμοί πυροδοτούν το κλίμα προς μία νέα υποχώρηση από τους στόχους του προγράμματος που εφαρμόζεται. Αυτό δεν σημαίνει ότι το πρόγραμμα είναι απαραί-

τητα επιτυχές, το αντίθετο μάλιστα, δεν μπορείς όμως να το ακυρώσεις αν προνομημένως δεν συμφωνήσεις το επόμενο. Συνεπώς, άμεση προτεραιότητα αποτελεί η σταθεροποίηση του πολιτικού συστήματος, που για άλλη μια φορά εμφανίζεται κατώτερο των περιστάσεων, δεύτερο ο σχεδιασμός και η αποδοχή ενός νέου προγράμματος ανάκαμψης με τη μέγιστη δυνατή συναίνεση των πολιτικών δυνάμεων της χώρας και, τρίτον, η άμεση επαναδιαπραγμάτευση του χρέους κάτω από τα νέα δεδομένα που διαμορφώνονται.

© Χαράλαμπος Γκότσος
Καθηγητής Οικονομικών
Πανεπιστημίου Πειραιώς

Στον αστερισμό της αβεβαιότητας

■ **ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ** της οικονομικής πολιτικής για το 2014 ήσαν δύο. Η προετοιμασία της χώρας για μια ομαλή έξοδο από το μνημόνιο, στο τέλος της οποίας βρισκόταν η διαπραγμάτευση για μια γενναία ελάφρυνση του χρέους, καθώς και η δημιουργία προϋποθέσεων για μια ικανοποιητική ανάκαμψη της οικονομίας. Διαπιστώνουμε ότι ούτε το ένα έγινε, ούτε το άλλο.

Ετσι, ο νέος χρόνος μάς βρίσκει με πολλές εκκρεμότητες και με την αξιοπιστία της χώρας βαριά τραυματισμένη. Δημοσιονομικό κενό, χρηματοδοτικό κενό, προβλήματα ομαλής τροφοδότησης των τραπεζών με ρευστότητα, ασφαλίστικο, καθώς και όλες τις μεγάλες μεταρρυθμίσεις στα σχέδια.

Οι προοπτικές για το 2015, αν συνεχίσουμε την ίδια περιοριστική πολιτική, δεν αφήνουν περιθώρια για αισιοδοξία. Οι εκτιμήσεις ότι η χώρα θα παραγάγει 3% πρωτογενές πλεόνασμα και ταυτόχρονα θα επιτύχει 2,9% αύξηση του ΑΕΠ, είναι έωλες, αφού οι υποθέσεις που στηρίζονται είναι

υπερβολικές. Μέσα σε ένα αρνητικό διεθνές και ένα καχεκτικό εθνικό περιβάλλον, η υπόθεση ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις θα αυξηθούν κατά 11,7% βρίσκεται εκτός πραγματικότητας. Συνεπώς, αν και οι προβλέψεις σε μια φάση της οικονομίας όπου το κύριο χαρακτηριστικό είναι οι αβεβαιότητες, το πλέον πιθανό είναι να βρεθούμε σε μια κατάσταση στασιμότητας ή ελαφράς, ασήμαντης για τις απώλειες που έχει δεχθεί το ΑΕΠ της χώρας, αύξησης.

Για να αναστραφεί η πορεία και να αποκτήσει η οικονομία μας αναπτυξιακή δυναμική, θα πρέπει να αλλάξει προσανατολισμό η οικονομική μας πολιτική. Αντί της αδιέξοδης πολιτικής μείωσης του κόστους παραγωγής, θα πρέπει με κάθε μέσο να ενισχυθεί στοχευμένα η ζήτηση προϊόντων εγχώριας παραγωγής. Ετσι, θα βελτιωθούν οι προσδοκίες των επιχειρήσεων και θα έχουν κάθε λόγο να πραγματοποιήσουν επενδύσεις, αλλά και να στραφούν προς τις εξαγωγές.

© Παναγιώτης Ε. Πετράκης
Καθηγητής Οικονομικού Τμήματος
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ζητούμενο η ρευστότητα

■ **ΤΟ 2015** θα είναι ένα έτος καμπίς για την ευρωπαϊκή και την ελληνική οικονομία. Στην Ευρώπη θα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις για την αντιμετώπιση του χαμηλού πληθωρισμού και της χαμηλής ανάπτυξης. Η προσοχή επικεντρώνεται στους χειρισμούς της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και την προοπτική αγοράς κρατικών ομολόγων. Η Γερμανία, με τους φόβους της «υπερθέρμανσής» της και την ιδεοληπτική καθήλωσή της στα οικονομικά της αύξησης της προσφοράς, είναι σκεπτική. Ας μην ξεχνάμε ότι αυτές οι κινήσεις θίγουν τον πυρήνα του ευρωπαϊκού προβλήματος, δηλαδή την αμοιβαιοποίηση

του χρέους. Συνεπώς και δύσκολα εξελίσσονται και είναι και εξαιρετικά σημαντικές για το ευρωπαϊκό μέλλον. Η ελληνική οικονομία, υπό κανονικές συνθήκες συντεταγμένης εξόδου από το μνημόνιο και εισόδου σε Ενισχυμένη Προληπτική Γραμμή Πίστωσης, θα εμφάνιζε θετικό ρυθμό μεγέθυνσης (περίπου 2%-2,5%) με θετικές επιπτώσεις στο επίπεδο ανεργίας, πολύ χαμηλό πληθωρισμό και θετικό ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών. Όμως και στην καλύτερη των εκδοχών οι θετικές αυτές επιδράσεις θα είχαν μικρές, άμεσες, κοινωνικές θετικές επιπτώσεις. Ετσι και αλλιώς είναι γνωστό από παλαιότερες κρίσεις ότι οι κοινωνικά ευεργετικές επιδράσεις έχουν μια υστέρηση 1-2 χρόνια. Μάλιστα, στην παρούσα κρίση έχουμε λόγους να είμαστε περισσότερο σκεπτικοί λόγω της πολύ υψηλής συμμετοχής διαρθρωτικά ανέργων στο σύνολο της ανεργίας.

Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, βρισκόμαστε μπροστά στην αβεβαιότητα των πολιτικών εξελίξεων λόγω της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η αβεβαιότητα στην ελληνική οικονομία βρίσκεται στα ύψη ασκώντας πίεσεις στη ρευστότητα της οικονομίας, στο κόστος δανεισμού των ιδιωτικών επιχειρήσεων και ενδεχομένως (εάν θα δανείζονταν σήμερα) στο κόστος δανεισμού του δημοσίου τομέα και, πάνω από όλα, στις προσδοκίες και στον μελλοντικό ρυθμό μεγέθυνσης. Εάν λήξει η φάση αυτή της αβεβαιότητας, με οποιονδήποτε τρόπο, οι επιπτώσεις δεν θα είναι σοβαρές για το 2015. Εάν όμως συνεχιστεί, με οποιονδήποτε τρόπο, τότε οι εκτιμήσεις μας για το 2015 θα πρέπει να επανεξεταστούν.

1965-2015

FIORE
rubinetterie

50 ΧΡΟΝΙΑ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΟΥΜΕ
ΥΔΡΟΑΝΑΜΙΚΤΗΡΕΣ

KEVON CHIC

**Η σωστή ποιότητα στη σωστή τιμή
5ετής εργοστασιακή εγγύηση στα Ελληνικά. 1η σε πωλήσεις στην Ελλάδα**

www.fiore.it • join us @ facebook FIORE RUBINETTERIE